

hun mogelijkheden op dit gebied zo te vergroten, dat ze zich met net zoveel gemak van de taal kunnen bedienen als hun leeftijdgenootjes. Welke middelen ons ten dienste staan om dat doel te bereiken, is nog nauwelijks bekend. Na veel aarzeling is onder meer voor imitatie gekozen. Men moet zich realiseren, dat het hier om actie-research gaat waarop uiteraard kritiek kan worden geleverd van een theorie uit. Dergelijke kritiek is wel belangrijk, maar ze wordt pas interessant als de criticus vanuit zijn theorie een alternatief experiment opzet om de meerwaarde van zijn uitgangspunten aan te tonen.

Deze reactie is vooral geschreven als poging om te voorkomen dat het mode wordt om in artikelen over n' importe welk onderwerp, het Taal-denkprogramma terloops van wat kritiek te voorzien. Tot nu toe is dit probleem in ons land de enige poging geweest om niet alleen met hulp te komen voor een groep kinderen die in de ontwikkeling van hun taalgebruik en taalverstaan achterlopen, maar die tegelijk ook nauwkeurig wilde bepalen op welke punten die hulp nodig was en wilde meten of die hulp wat uithaalde.

NEDERLANDS VOOR ONZE GASTEN

Overeenkomstig de beslissing die de vier onderwijsorganisaties op 13 oktober hebben genomen, zullen regelmatig teksten in de geamendeerde spelling Pêe-Wesselings worden afgedrukt. Hierbij de eerste.

Henk Hollaar

Naar men zegt, zijn er op het ogenblik zo'n 120.000 buitenlandse werknemers in ons land. Dat betekent dat één op de honderd inwoners een andere moedertaal heeft. Een aantal gastarbeiders heeft ook zijn familie laten overkomen en dat heeft tot gevolg dat flink wat kinderen van buitenlanders op onze scholen zitten. En of ze daar meer doen dan "zitten", hangt ervan af, of we in staat zijn ze wat van onze taal te leren. In deze aankondiging willen we niet meer dan een paar opmerkingen maken bij het taalonderwijs aan deze kinderen - later komen we er wellicht uitgebreider op terug.

Het is algemeen bekend, dat jongere kinderen "spelenderwijs" een vreemde taal kunnen leren, terwijl volwassenen daar veel moeite mee hebben. De kinderen leren die taal door te luisteren en daarna zelf te spreken. Dit is een vorm van imitatie: kreative imitatie, die men in schriftelijke toepassingen ook al lang uit de literatuurgeschiedenis kent (het is uiteraard nonsens, te veronderstellen dat imitatie hetzelfde moet zijn als na-papegaaien, "na-fonen").

Het spelen met woorden en zinnen, dat Ben Evers voor het voortgezet onderwijs voorstelt, dat bij het basisonderwijs op een verwante manier al behoorlijk ingeburgert is en dat ook in compensatieprogramma's voor kleuters wordt gebruikt

- dat imiteren van en spelen met woorden en zinnen kan eveneens gebruikt worden om de buitenlantse kinderen "aanspreekbaar" te maken, zoals dat heet. Sinds het begin van dit schooljaar wordt in Rijnmont - maar ook daarbuiten - gewerkt met "Nou jij!", een audio-vizuele methode van de heren Berlijn, de Boer en Drost (Uitg. J. Mausses), bestemd voor kinderen van gastarbeiders. In Rotterdam hebben vijf jonge onderwijzers als taak om elk op een drietal scholen waar veel (soms 20 tot 30) van deze kinderen zitten, tweemaal per dag met "Nou jij!" taal te gaan geven. Op vele andere scholen moeten de onderwijzers dit zelf maar in hun vrije ogenblikken doen ...

In deze methode leren de kinderen tweehonderd woorden, verwerkt in een aantal elementaire zinspatronen die op overzichtelijke wijze worden uitgebouwd. De werkwijze die daarbij wordt toegepast, is er een van aanwijzen, kijken en luisteren, nazeggen, vragen en antwoorden, herhalen, overschrijven en vooral dramatiseren van de verhaaltjes uit het boekje. En deze verhaaltjes gaan steeds uit van de situaties die het kind beleeft, thuis, op school, in de buurt en op een vrije dag bijvoorbeeld in het bos.

Bewust is het spreken door en met klasgenootjes in de methode opgenomen; de auteurs verklaren (door ons omgespelt):

Een van de grootste moeilijkheden zal zijn, de buitenlantse kinderen te laten begrijpen dat ze, wat ze via de geluitsbant horen, moeten proberen na te zeggen. Inschakeling van een paar handige, van tevoren goet geïnstrueerde Nederlandse kinderen kan hier uitkomst bieden, zeker in de eerste lessen. Als via de bant de zin komt: "dat is Jan" dan zegt de leerkracht eerst tegen Bob: "nau jij", en Bob herhaalt wat hij hoorde. Vervolgens komen Marijke en Bert aan de beurt, maar dan is ook Esma zo ver dat ze weet, wat het signaal "nau jij" betekent, en de eerste - zij het primitive - communicatie is tot stant gekomen.

Waarschijnlijk zal een aantal leerlingen het boeiend vinden een klasgenootje te helpen Nederlands te leren. Wel zien we wat bezwaren aan deze methode: het tijtverlies enerzijds, en anderzijds de ongetwijfeld vaak slordige, slecht gearticuleerde uitspraak van de Nederlandertjes - dit laatste achten gebruikers zelfs een bezwaar van de bant.

En dan rijst natuurlijk de vraag: hoe verder? Tachtig lessen zijn snel gegeven - en wat dan? Er zijn een paar verder gaande woordelijsten als de Streeflijsten voor 4- en 6-jarigen van Kohnstamm, maar die kunnen hoogstens de basis vormen voor een methode. Misschien is het 't eenvoudigst nu over te stappen op een aktiveringsprogramma als dat van Gerstel, waarvan doelstelling en problematiek lijken op wat "Nou jij!" beoogt.

Ondanks alle problemen waarmee men in deze aanvangsfase kampt, is het van grote betekenis dat het taalonderwijs aan buitenlander(tje)s nu van de grond gaat komen.